

Η Γενική Απογραφή του πληθυσμού Ναυπλίου (1825)

Η μελέτη της πληθυσμιακής εικόνας του Ναυπλίου στα 1825 εντάχθηκε στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «*Η πόλη στους νεότερους χρόνους*» και της γενικότερης μελέτης του αστικού φαινομένου την περίοδο του 19ου – 20ού αιώνα.

Ιστορικό πλαίσιο

Η ανάγκη διεξαγωγής τοπικών πληθυσμιακών και οικιστικών απογραφών δημιουργήθηκε εκ των πραγμάτων, επειδή ο πόλεμος του 1821 και οι εξαιτίας του ομαδικές μετακινήσεις του πληθυσμού, η έλλειψη βασικών αγαθών, η εμφάνιση λοιμωδών ασθενειών, όπως και οι κατασκοπικές κινήσεις του εχθρού αποτελούσαν τις βασικές αιτίες οξύτατων προβλημάτων τάξης, ασφάλειας, στέγασης, επισιτισμού και υγείας. Στην περίπτωση του Ναυπλίου ήδη από το 1824 επιχειρήθηκαν και συνεχίστηκαν και το 1825 κάποιες, ανολοκλήρωτες όμως, προσπάθειες απογραφής των κατοίκων και των κτισμάτων της πόλης. Οι προσπάθειες απέδωσαν τελικά το χειμώνα του 1825, όταν υπό την πίεση των οξύτατων προβλημάτων στέγασης, επισιτισμού και υγείας το Εκτελεστικό στις 30 Οκτωβρίου ζητά την αναλυτική καταγραφή του συνόλου των κατοίκων της πόλης. Η διαταγή τίθεται σε εφαρμογή και στις 17 Νοεμβρίου 1825 κατατίθεται στο Υπουργείο Αστυνομίας η γενική απογραφή του πληθυσμού του Ναυπλίου.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ο πληθυσμός αυξάνεται καθώς προχωράμε προς το 1821 και αντίστοιχα μειώνεται τα χρόνια από το 1821 έως το 1830. Στην περίπτωσή μας, η εξέλιξη του πληθυσμού του Ναυπλίου κατά την προεπαναστατική περίοδο συμβαδίζει με το «μοντέλο» αύξησης, το διάστημα όμως από το 1821-1830 -όπου θα έπρεπε να ισχύει το αντίστοιχο «μοντέλο» μείωσης- παρατηρούνται τάσεις αύξησης και συγκεκριμένα ο πληθυσμός της πόλης από το 1822 εμφανίζει ανοδικές τάσεις με αποκορύφωμα το διπλασιασμό του στα 1825· το διάστημα 1828-1830 ο πληθυσμός εμφανίζεται μειωμένος κατά το ήμισυ σε σχέση μ' αυτόν του 1825 και σε γενικές γραμμές κυμαίνεται στα προεπαναστατικά επίπεδα. Με βάση τα συγκεκριμένα δεδομένα δημιουργούνται ερωτήματα τόσο σχετικά με τους λόγους αύξησής του όσο και με τις πιέσεις που δημιούργησε στην πόλη, καθώς επίσης με την τομή που επέφερε ή όχι στη δημογραφία η Ελληνική Επανάσταση.

Απογραφή – Βάση δεδομένων

Το διπλασιασμό του πληθυσμού του Ναυπλίου μαρτυρά η σωζόμενη γενική απογραφή του Νοεμβρίου του 1825, η οποία διασώθηκε στο σύνολό της. Περιλαμβάνει το φάκελο 43 (874/15-11-1825 Αστ. Ναυπλ. προς Υπ. Αστ.) και το φάκελο 44 (880/17-11-1825 Αστ. Ναυπλ. προς Υπ. Αστ.) που βρίσκονται στα Γενικά

Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ), Μινιστέριον της Αστυνομίας, οι οποίοι αποτελούν το περιεχόμενο της βάσης δεδομένων (μεταγραφή και επεξεργασία).

Ως προς τη φυσική τους κατάσταση, οι απογραφικοί πίνακες παρουσιάζουν τρεις διαφορετικούς γραφικούς χαρακτήρες και δύο μορφές, στις οποίες παρατίθενται τα ίδια στοιχεία, με μόνη διαφορά στη στήλη *φамиλια*, όπου στην α' μορφή αναφέρονται τα μέλη της *φамиλιας* αριθμητικά στο σύνολό τους, ενώ στη β' τα μέλη καταγράφονται μεν αριθμητικά αλλά και κατά φύλο, βαθμό συγγένειας και σχέση εργασίας προς τον αρχηγό της οικογένειας.¹

Αναλυτικά τα στοιχεία που περιέχονται στην απογραφή –και καταγράφονται κατ' επέκταση στη βάση δεδομένων- στην α' μορφή είναι *αριθμός* (οικήματος), *ονόματα και επίθετα*, *πατρίς*, *επάγγελμα*, *χρόνοι*, *φамиλια* και *ψυχές*, ενώ στη β' *αριθμός* (οικήματος), *ονόματα*, *πατρίς*, *τέχνη*, *χρόνοι*, *οικογένεια*, και *ψυχές*. Η απογραφή των κατοίκων έγινε βάσει της αρίθμησης των κτισμάτων από πλευράς δόμησης και το άθροισμα «...των εντός του φρουρίου διαμενόντων ψυχών εις δέκα χιλιάδας διακοσίας τεσσαράκοντα μίαν», σημειώνοντας βέβαια, ότι «... επί του αριθμού τούτου ανήκον να προστεθούν και δύο χιλιάδες ψυχές ανθρώπων οίτινες δεν έχουν το κατάλυμά των τακτικόν αλλά ημέραν παρ' ημέραν μεταβαίνουσιν...». Η μεταγραφή και η επεξεργασία της απογραφής μάς οδήγησε σε διαφορετικό αποτέλεσμα για το σύνολο του πληθυσμού, το οποίο, σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας, ανέρχεται σε 10.327 ψυχές.²

Η διαφορά αυτή είναι ενδεικτική της φύσης του συγκεκριμένου αρχειακού υλικού, το οποίο οριοθετεί σε μεγάλο βαθμό και τις δυνατότητες της έρευνας. Τα δυσανάγνωστα στοιχεία, το ενδεχόμενο πιθανών ανακρίβειών, οι εσφαλμένες και πολύ συχνά ασαφείς καταχωρήσεις είναι μερικά από τα προβλήματα που προκύπτουν κατά την ανάγνωση μιας απογραφής, δυσχεραίνοντας μ' αυτόν τον τρόπο την εξαγωγή

¹ Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε, ότι χρησιμοποιούμε τον όρο *φамиλια*, επειδή αυτός ο όρος χρησιμοποιείται και στην απογραφή· ωστόσο δεν πρόκειται πάντα μόνο για οικογένειες αλλά και για νοικοκυριά, τα μέλη των οποίων δεν συνδέει το κριτήριο της συγγένειας.

² Η γενική απογραφή του Ναυπλίου του Νοεμβρίου 1825 αποτέλεσε το αντικείμενο του άρθρου του Χρήστου Ρέππα, ο οποίος έχει μεταγράψει τα κατάστιχα της απογραφής και έχει προχωρήσει σε μία σύντομη οικιστική, στεγαστική και πληθυσμιακή ανάλυση. Έχει υπολογίσει τον αριθμό των κτισμάτων, το σύνολο των ενοίκων τους και το μέσο όρο μελών ανά είδος οικήματος και βάσει των υπολογισμών του καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο πληθυσμός συναριθμείται στις 10.726 ψυχές, βλ. Χρήστος Ρέππας, «Γενική απογραφή του πληθυσμού του Ναυπλίου κατά το 1825», *Μνημοσύνη*, τ. 9 (1982-1984). Η μεταγραφή και επεξεργασία των στοιχείων των καταστίχων μας οδήγεί στην επισήμανση αρκετών παραλείψεων και εσφαλμένων συμπερασμάτων από τη μεριά του συγγραφέα, βλ. Αργυρώ Βατσάκη, "Μια πόλη στην Επανάσταση του 1821. Το Ναύπλιο (1825)" (διπλωματική εργασία στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Σύγχρονη Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία», Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο 2001). Από την εργασία αυτή προέχονται και οι πίνακες που παρατίθενται στο Παράρτημα.

συμπερασμάτων, μειώνοντας ταυτόχρονα, ως ένα βαθμό, και την εγκυρότητά τους. Ωστόσο, θεωρούμε ότι η απογραφή ως αρχειακή πηγή μπορεί ν' αποτελέσει τεκμήριο για τη σύνθεση της τότε κοινωνίας, ενώ τα στοιχεία, τόσο μεμονωμένα, όσο και συνδυαζόμενα μεταξύ τους, πιστεύουμε ότι καταφέρνουν ν' αναδείξουν πολύπλευρα τους ρυθμούς λειτουργίας της πόλης.

Η ιδιαιτερότητα του Ναυπλίου τη δεδομένη χρονική στιγμή της απογραφής έχει ως αποτέλεσμα να μοιάζουν ιδιάζοντα τα αποτελέσματα προσδίδοντας αυτόματα και μία, θα μπορούσαμε να πούμε, «πλασματική» εικόνα της πόλης του Ναυπλίου το Νοέμβριο του 1825. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να επισημάνουμε ότι στην ενίσχυση αυτής της πλασματικής εικόνας συμβάλλει και η χρήση της συγκεκριμένης πηγής· οι πηγές απογραφικού τύπου, πόσο μάλλον μιας μοναδικής και μεμονωμένης στο χρόνο, όπως στην περίπτωσή μας, προσδίδουν ένα στατικό χαρακτήρα στη σύνθεση της κοινωνικής πραγματικότητας. Παρόλα αυτά πιστεύουμε, ότι η απογραφή μπορεί ν' αναδείξει διάφορες πτυχές της πόλης, την ιδιαιτερότητά της σε κάποιους τομείς και ν' απεικονίσει ανάγλυφα τις συνθήκες λειτουργίας της υπό την παρουσία του προσφυγικού υπερπληθυσμού και των πιέσεων, που αυτός δημιούργησε.

Μ' αυτόν τον τρόπο, προκύπτουν συμπεράσματα για το δημόσιο και ιδιωτικό χώρο της πόλης και τα όριά τους, για τους όρους στέγασης και τα κριτήρια διαμονής ή συστέγασης νοικοκυριών, για τον τόπο καταγωγής των απογραφομένων και για τα γεωγραφικά διαμερίσματα από τα οποία παρατηρείται η μεγαλύτερη κινητικότητα· επίσης, για τις επαγγελματικές δραστηριότητες και τη σχέση επαγγέλματος και τόπου καταγωγής, συνδυασμός που πιθανότατα αναδεικνύει πρόσθετους λόγους άφιξης στο Ναύπλιο, πέρα από αυτόν της «ασφαλούς πόλης».

Αργυρώ Βατσάκη

Σημείωση για τον χρήστη της βάσης δεδομένων:

Στις Παρατηρήσεις των αποτελεσμάτων ο σημειούμενος αριθμός αφορά στα «οικήματα».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ³

Α. Πληθυσμιακή ανάλυση *Πατρίδα*

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΧΗΓΟΣ	ΨΥΧΕΣ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Άγραφα-Ασπροπόταμος	11	22	33	0,32%
Δυσανάγνωστα	15	52	67	0,65%
Δωδεκάνησος	10	31	41	0,40%
Έλληνες της Διασποράς	3	8	11	0,11%
Επτάνησος	47	159	206	1,99%
Ήπειρος	39	102	141	1,37%
Θεσσαλία	14	55	69	0,67%
Θράκη	6	18	24	0,23%
Κρήτη	113	298	411	3,98%
Κυκλάδες	18	33	51	0,49%
Κύπρος	10	34	44	0,43%
Κωνσταντινούπολη	39	116	155	1,50%
Μακεδονία	38	64	102	0,99%
Μικρά Ασία	240	665	905	8,76%
Μοσχονήσια	3	9	12	0,12%
Νησιά Ανατολικού Αιγαίου	69	192	261	2,53%

³ Οι πίνακες που παρατίθενται στο Παράρτημα προέρχονται από: Αργυρώ Βατσάκη, "Μια πόλη στην Επανάσταση του 1821. Το Ναύπλιο (1825)", ό.π.

Νησιά Βόρειου Αιγαίου	9	15	24	0,23%
Νησιά Σαρωνικού	28	93	121	1,17%
Ξένοι	16	36	52	0,50%
Πελοπόννησος	1175	4438	5613	53,74%
Στερεά Ελλάδα	185	603	788	7,63%
Χωρίς ένδειξη τόπου καταγωγής	136	1060	1196	11,58%

Β. Πληθυσμιακής Ανάλυση
Επάγγελμα
Πίνακας 1

Ταξινόμηση

βάσει των ομαδοποιήσεων των επαγγελματιών

Πρωτογενής Τομέας: γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία	Σύνολο 0,809%
--	---------------

Γεωργός	0,135%
Ζευγάς / Ζευγολάτης	0,090%
Ψαράς*	0,584%

* Σημείωση: το επάγγελμα του *ψαρά* θα μπορούσε να ταξινομηθεί και στον τριτογενή τομέα στην κατηγορία του «Εμπορίου».

Δευτερογενής Τομέας: υφάσματα, δέρματα, μέταλλα, τροφές – ποτά – καπνός, άλλες βιομηχανίες, οικοδόμοι, χειρώνακτες.	Σύνολο 31, 15%
--	----------------

<i>Υφάσματα</i>	Σύνολο 10,562%
Αμπατζής	1,753%
Ανυφαντής / Υφαιδός	0,18%
Βαφιάς / Μπογιατζής	0,225%

Γούναρης	1,303%
Καζάζης / Μεταξάς	1,573%
Καποτάς	0,539%
Μπαλωματής*	0,135%
Ράπτης / Τερζής	4,764%
Συρμακέζης	0,090%

* Σημείωση: σχετικά με το επάγγελμα του *μπαλωματή* δεν είμαστε σίγουροι για την ταξινόμησή του σ' αυτή την κατηγορία· εάν όμως σημαίνει τον επιδιορθωτή υποδημάτων, βλ. Χρήστος Ρέππας, *ο.π.*, σελ. 309, τότε θα ταξινομούταν στην κατηγορία «*Δέρματα*».

<i>Δέρματα</i>	Σύνολο 5,528%
Κουντουράς	0,090%
Παπουτζής	2,652%
Σαράτζης	1,303%
Σελαχτζής	0,090%
Ταμπάκης	0,854%
Ταμπακτζής*	0,090%
Τζαρουχάς	0,539%

* Σημείωση: το επάγγελμα του *ταμπακτζή* το εντάξαμε στην κατηγορία «*δέρματα*», χωρίς να είμαστε σίγουροι για τη σημασία του· πιστεύουμε ότι κατά πάσα πιθανότητα σχετίζεται με το επάγγελμα του *ταμπάκη*.

<i>Μέταλλα</i>	Σύνολο 5,127%
Γύφτος / Δεμερτζής-Τεμερτζής / Ντοκμετζής / Σιδεράς / Φαύρος	0,99%
Καζαντζής	0,225%
Καλαϊτζής / Φαναρτζής	0,225%
Κανταρτζής*	0,045%
Κλειδαράς	0,045%
Μαχαιράς / Μπιτζακτζής- Μπιτζιακτζής-Μπισαξής	0,585%
Τουφεκτζής	1,124%
Φουσεκτζής	0,045%
Χαλκεύς	0,090%
Χρυσαφός / Χρυσοφός / Χρυσικός / Χρυσοχός	1,798%
Ωρολογάς	0,135%

* Σημείωση: το επάγγελμα του *κανταρτζή* ανάλογα με τη σημασία του θα μπορούσε να ταξινομηθεί και στον τριτογενή τομέα στην κατηγορία «Υπηρεσίες», βλ. Λεξιλόγιο Παραρτήματος κεφαλαίου.

<i>Ξυλεία</i>	Σύνολο 2,921%
Βουτζάς	0,090%
Δουλγέρης*	0,854%
Λεφτουργός	0,404%
Μαραγκός	1,348%
Σαμανιτζής	0,045%
Σαμαρτζής	0,090%
Ψαθάς	0,090%

* Σημείωση: ανάλογα με την ερμηνεία του το επάγγελμα του *δουλγέρη* θα μπορούσε να ταξινομηθεί και στους «Οικοδόμους», βλ. Λεξιλόγιο Παραρτήματος κεφαλαίου.

<i>Τροφές – Ποτά – Καπνός</i>	σύνολο 4,765%
Ελαιομυλωνάς / Λητριβιάρης	0,09%
Μάγειρας	1,213%
Μπουρεκτζής	0,135%
Σαλεπιτζής	0,180%
Σιμιτζής / Σημιτζής	0,09%
Φούρναρης / Ψωμάς	2,922%
Χαλβατζής	0,135%

<i>Άλλες βιομηχανίες</i>	Σύνολο 0,495%
Κανατάς	0,045%
Κεράς / Μουμτζής	0,135%
Μπαρουτζής	0,090%
Σαπουντζής	0,090%
Σχοινάς / Σχινάς / Σκινάς	0,135%

<i>Οικοδόμοι</i>	Σύνολο 0,45%
Αρχιτέκτων	0,090%
Κτίστης	0,270%
Σοβατζής	0,090%

<i>Χειρώνακτες</i>	Σύνολο 1,303%
Δουλευτής	1,303%

Τριτογενής Τομέας: <i>Εμπόριο, Μεταφορές και Συγκοινωνίες, Υπηρεσίες-Ελεύθερα επαγγέλματα-Στελέχη*</i>	Σύνολο 52,235%
---	----------------

*η τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει τις υποκατηγορίες γενικά, στρατός-αστυνομία, διοίκηση-δημόσιοι υπάλληλοι-υπάλληλοι γραφείου, υγεία, θρησκεία, εκπαίδευση, καλλιτέχνες, υπηρετικό προσωπικό, άλλες υπηρεσίες.

Εμπόριο	Σύνολο 18,159%
Αλαχτζής	0,045%
Έμπορος	8,135%
Κάπηλος	0,225%
Καπνοπώλης / Ταμπακοπούλος	0,27%
Καστανάς	0,045%
Καφετζής	1,303%
Κρασοπούλος / Οινοπώλης	0,36%
Λαδάς	0,045%
Λαχανάς	0,045%
Μεταπράτης	1,348%
Μπακάλης	3,551%
Πραγματευτής	0,090%
Ρακοπούλος	0,989%
Τουτουτζής	0,584%
Χασάπης	1,124%

Μεταφορές – Συγκοινωνίες	Σύνολο 3,237%
Αγωγάτης	0,090%
Καπετάνιος	0,045%
Βαστάζος	0,315%
Δεβατζής	0,045%
Θαλασσινός / Ναύτης / Μαρινάρος	0,989%
Καϊζής / Καϊκτζής	0,315%
Χαμάλης	1,438%

Υπηρεσίες – Ελεύθερα επαγγέλματα – Στελέχη	Σύνολο 30,839%
<i>Γενικά</i>	Σύνολο 3,732%
Αναφορογράφος	0,045%
Αντιγραφέας	0,045%
Βιβλιοδέτης	0,090%
Γραμματικός	0,180%
Γραμματοκομιστής / Μενζιλτζής / Μιτζιλτζής / Ταχυδρόμος / Πεζοδρόμος / Ερμής*	0,54%
Επιστάτης	0,404%
Θυρωρός	0,090%
Λαγουμιτζής**	0,045%
Λουτράρης / Χαμαμιτζής	0,18%
Μπαρμπέρης / Ξηριστής / Ξουραφιστής	1,034%
Σουγιουλτζής***	0,135%
Τελάλης	0,899%
Τυπογράφος	0,045%

* Σημείωση: η ερμηνεία του επαγγέλματος του *ερμής* δεν έχει επιβεβαιωθεί· μπορεί να σημαίνει τον ταχυδρόμο ή τον έμπορο· εάν ισχύει η τελευταία ερμηνεία, τότε θα ταξινομούσαν στην ανάλογη κατηγορία του «*Εμπορίου*».

**Σημείωση: το επάγγελμα του *λαγουμιτζή* θα μπορούσε να ταξινομηθεί και στην υποκατηγορία «*στρατός-αστυνομία*», βλ. Λεξιλόγιο Παραρτήματος κεφαλαίου.

*** Σημείωση: ανάλογα με την ερμηνεία το επάγγελμα του *σουγιουλτζή* θα μπορούσε να ταξινομηθεί και στο δευτερογενή τομέα στην κατηγορία των «*χειρωνακτών*», βλ. Λεξιλόγιο Παραρτήματος κεφαλαίου.

Στρατός – Αστυνομία	Σύνολο 11,552%
Αξιωματικός	0,494%
Αστυνόμος / Αστυνομικός	0,135%
Γενικός αστυνόμος	0,045%
Δέκαρχος	0,045%
Επιλοχαγός	0,090%
Επιλοχίας	0,045%
Κανονιέρης	0,045%
Λοχίας	0,090%
Μπουλουκτζής*	0,090%
Πεζός	0,180%
Πολεμικός	0,180%
Πυροβολιστής	0,090%
Στρατηγός	0,315%
Στρατιώτης	7,730%
Στρατιωτικός	0,809%
Ταγματάρχης	0,045%
Τακτικός	0,719%
Υπασπιστής	0,045%
Υπαστυνόμος	0,045%
Φροντιστής	0,225%
Φρούραρχος	0,045%
Χιλίαρχος	0,045%

* Σημείωση: το επάγγελμα του μπουλουκτζή το ταξινομήσαμε σ' αυτήν την κατηγορία, γιατί στην απογραφή οι 2 δύο (2) μπουλουκτζήδες, που απογράφονται, συνοδεύονται από στρατιώτες.

Διοίκηση – Δημόσιοι υπάλληλοι – Υπάλληλοι γραφείου	Σύνολο 10,473%
Αγορανόμος	0,045%

Αντιπρόεδρος	0,090%
Βουλευτής	1,303%
Γενικός γραμματέας	0,584%
Γραμματέας	1,933%
Γραφεύς	0,045%
Εκτελεστής	0,045%
Έπαρχος	0,135%
Επίτροπος	0,135%
Κοιμητοκίας / Τελώνης	0,090%
Λιμενάρχης	0,045%
Παραστάτης	0,989%
Πολιτικός	4,629%
Πρόεδρος	0,045%
Πρωτοκολλητής	0,045%
Ταμίας	0,135%
Υπουργός	0,180%

<i>Υγεία</i>	Σύνολο 2,023%
Ιατρός	1,348%
Ιατροχειρουργός	0,045%
Μαμή	0,045%
Σπετζάρης / Σπετζέρης	0,45%
Χειρουργός	0,135%

<i>Θρησκεία</i>	Σύνολο 1,709%
Αρχιερέυς	0,090%
Αρχιμανδρίτης	0,045%
Δεσπότης	0,045%
Διάκονος	0,045%
Εκκλησιάρχης	0,045%
Εφημέριος	0,135%
Ιερέυς	1,034%
Καλόγερος	0,225%
Ψάλτης	0,045%

<i>Εκπαίδευση</i>	Σύνολο 0,13%
Δάσκαλος / Διδάσκαλος	0,135%

Καλλιτέχνες	Σύνολο 0,72%
Αρχιμουσικός (Καπουμπάντας)	0,045%
Ζωγράφος	0,270%
Λαγουτάρης	0,090%
Μουσικός	0,270%
Παιγνιδιάτορας	0,045%

Υπηρετικό προσωπικό	Σύνολο 0,225%
Δούλα	0,045%
Δούλος	0,090%
Υπηρέτης	0,045%
Σεΐζης	0,045%

Άλλες Υπηρεσίες	Σύνολο 0,27%
Λουκανδιέρης / Καταλυματίας*	0,27%

* Σημείωση: τα στοιχεία της απογραφής δεν είναι διευκρινιστικά σχετικά με το επάγγελμα του καταλυματία· κατά πάσα πιθανότητα σημαίνει τον πανδοχέα, οπότε και το ομαδοποιήσαμε με το αντίστοιχο επάγγελμα του λουκανδιέρη.

Άνευ επαγγέλματος *	Σύνολο 0,899%
Αργός	0,809%
Ζήτουλας	0,090%

*Σημείωση: τα επαγγέλματα του αργού και του ζήτουλα δε θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε κάποια από τις υπόλοιπες κατηγορίες, άλλωστε δεν παραπέμπουν σε συγκεκριμένο επάγγελμα ή σε «ενεργό» επαγγελματία, γι' αυτό τα εντάξαμε στην κατηγορία «άνευ επαγγέλματος».

Πίνακας 2
Επαγγέλματα (αναλυτικά)

Επάγγελμα	Αρχηγός	Ποσοστό
Αγορανόμος	1	0,045
Αγωγάτης	2	0,090
Αλαχτζής	1	0,045
Αμπατζής	39	1,753
Αναφορογράφος	1	0,045
Αντιγραφέας	1	0,045
Αντιπρόεδρος	2	0,090
Ανυφαντής	3	0,135
Αξιωματικός	11	0,494
Αργός	18	0,809
Αρχιερεύς	2	0,090
Αρχιμανδρίτης	1	0,045
Αρχιμουσικός	1	0,045
Αρχιτέκτων	2	0,090
Αστυνομικός	1	0,045
Αστυνόμος	2	0,090
Βαστάζος	7	0,315
Βαφιάς	1	0,045
Βιβλιοδέτης	2	0,090
Βουλευτής	28	1,258
Βουτζάς	2	0,090
Γενικός αστυνόμος	1	0,045
Γενικός γραμματέας	13	0,584
Γεωργός	3	0,135
Γούναρης	29	1,303

Γραμματέας	43	1,933
Γραμματικός	4	0,180
Γραμματοκομιστής	1	0,045
Γραφεύς	1	0,045
Γύφτος	3	0,135
Δάσκαλος	2	0,090
Δεβατζής	1	0,045
Δέκαρχος	1	0,045
Δεμερτζής (Τεμερτζής)	8	0,360
Δεσπότης	1	0,045
Διάκονος	1	0,045
Διδάσκαλος	1	0,045
Δούλα	1	0,045
Δουλγέρης (Τουλγέρης)	19	0,854
Δουλευτής	29	1,303
Δούλος	2	0,090
Εκκλησιάρχης	1	0,045
Εκτελεστής	1	0,045
Ελαιομυλωνάς	1	0,045
Έμπορος	181	8,135
Έπαρχος	3	0,135
Επιλοχαγός	2	0,090
Επιλοχίας	1	0,045
Επιστάτης	9	0,404
Επίτροπος	3	0,135
Ερμής	4	0,180
Εφημέριος	3	0,135
Ζευγάς	1	0,045
Ζευγολάτης	1	0,045

Ζήτουλας	2	0,090
Ζωγράφος	6	0,270
Θαλασσινός	4	0,180
Θυρωρός	2	0,090
Ιατρός	30	1,348
Ιατροχειρουργός	1	0,045
Ιερέυς	23	1,034
Καζαντζής	5	0,225
Καζάζης (Καζάσης)	21	0,944
Καϊζής	4	0,180
Καϊκτζής	3	0,135
Καλαϊτζής	3	0,135
Καλόγερος	5	0,225
Κανατάς	1	0,045
Κανονιέρης	1	0,045
Κανταρτζής	1	0,045
Καπετάνιος	1	0,045
Κάπηλος	5	0,225
Καπνοπώλης	5	0,225
Καποτάς	12	0,539
Καστανάς	1	0,045
Καταλυματίας	1	0,045
Καφετζής	29	1,303
Κεράς	1	0,045
Κλειδαράς	1	0,045
Κουμερκιάρης	1	0,045
Κουντουράς	2	0,090
Κρασοπούλος	6	0,270

Κτίστης	6	0,270
Λαγουμιτζής	1	0,045
Λαγουτάρης	2	0,090
Λαδάς	1	0,045
Λαχανάς	1	0,045
Λεφτουργός	9	0,404
Λητριβιάρης	1	0,045
Λιμενάρχης	1	0,045
Λουκανδιέρης	5	0,225
Λουτράρης	3	0,135
Λοχίας	2	0,090
Μάγειρας	27	1,213
Μαμή	1	0,045
Μαραγκός	30	1,348
Μαχαιράς	8	0,360
Μενζιλιτζής	1	0,045
Μεταξάς	14	0,629
Μεταπράτης	30	1,348
Μιτζιλτζής	2	0,090
Μουμιτζής	2	0,090
Μουσικός	6	0,270
Μπακάλης	79	3,551
Μπαλωματής	3	0,135
Μπαρμπέρης	15	0,674
Μπαρουτζής	2	0,090
Μπισαξής	2	0,090
Μπιτζακτζής (Μπιτζιακτζής)	3	0,135
Μπογιατζής	4	0,180
Μπουλουκτζής	2	0,090

Μπουρεκτζής	3	0,135
Ναύτης (Μαρινάρος)	18	0,809
Ντοκμετζής	1	0,045
Ξηριστής	7	0,315
Ξουραφιστής	1	0,045
Οινοπώλης	2	0,090
Παιγνιδιάτορας	1	0,045
Παπουτζής	59	2,652
Παραστάτης	22	0,989
Πεζοδρόμος	2	0,090
Πεζός	4	0,180
Πολεμικός	4	0,180
Πολιτικός	103	4,629
Πραγματευτής	2	0,090
Πρόεδρος	1	0,045
Πρωτοκολλητής	1	0,045
Πυροβολιστής	2	0,090
Ρακοπούλος	22	0,989
Ράπτης	97	4,360
Σείζης	1	0,045
Σαλεπιτζής	4	0,180
Σαμανιτζής	1	0,045
Σαμαρτζής	2	0,090
Σαπουντζής	2	0,090
Σαράτζης	29	1,303
Σελαχτζής	2	0,090
Σιμιτζής (Σημιτζής)	2	0,090
Σιδεράς	7	0,315
Σχινάς (Σκινάς / Σχοινάς)	3	0,135

Σοβατζής	2	0,090
Σουγιουλτζής	3	0,135
Σπετζέρης (Σπετζάρης)	10	0,45
Στρατηγός	7	0,315
Στρατιώτης	172	7,730
Στρατιωτικός	18	0,809
Συρμακέζης	2	0,090
Ταγματάρχης	1	0,045
Τακτικός	16	0,719
Ταμίας (Ταμείας)	3	0,135
Ταμπάκης	19	0,854
Ταμπακοπούλος	1	0,045
Ταμπακτζής	2	0,090
Ταχυδρόμος	2	0,090
Τελάλης	20	0,899
Τελώνης	1	0,045
Τερζής	9	0,404
Τζαρουχάς	12	0,539
Τουτουτζής	13	0,584
Τουφεκτζής	25	1,124
Τυπογράφος	1	0,045
Υπασπιστής	1	0,045
Υπαστυνόμος	1	0,045
Υπηρέτης	1	0,045
Υπουργός	4	0,180
Υφαιδάς / Υφαδάς	1	0,045
Φαναρτζής	2	0,090
Φαύρος	3	0,135
Φούρναρης	22	0,989

Φουσεκτζής	1	0,045
Φροντιστής	5	0,225
Φρούραρχος	1	0,045
Χαλβατζής	3	0,135
Χαλκεύς	2	0,090
Χαμάλης	32	1,438
Χαμαμτζής	1	0,045
Χασάπης	25	1,124
Χειρούργος	3	0,135
Χιλίαρχος	1	0,045
Χρυσαφός	8	0,360
Χρυσικός	22	0,989
Χρυσοφός	1	0,045
Χρυσοχόος	9	0,404
Ψαθάς	2	0,090
Ψάλτης	1	0,045
Ψαρράς	13	0,584
Ψωμάς	43	1,933
Ωρολογάς	3	0,135
Δεν αναφέρεται	327	14,697

Λεξιλόγιο

- *Αλαχτζής*, ο εμπορευόμενος με ανταλλαγή πραγματειών, βλ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος (Α), σελ. 13.
- *Αμπατζής* (τουρκ. abaci), ο ράπτης και πωλητής δερμάτων εξ αμπά, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 2 και H. C. Hony, σελ. 1.
- *Ανυφαντής*, ο υφαντής, βλ. Εμμ. Κριαράς, τ. Β' (1971), σελ. 286-287.
- *Βουτζάς*, ο καδοποιός, βλ. Εμμ. Κριαράς, τ. Δ', σελ. 179-180
- *Δεβετζής* (τουρκ. devenci), ο οδηγός καμήλας, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 290 και H.C. Hony, σελ. 76
- *Δεμερτζής* (τουρκ. demirci), ο σιδηρουργός, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 282 και H.C. Hony, σελ. 73· ο σιδηρουργός, γνωστός τότε και ως *γύφτος*, βλ. Χρ. Ρέππας, σελ. 309.
- *Δουλγέρης* (τουρκ. dülger), ο μαραγκός, ο κτίστης, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 86 και H.C. Hony, σελ. 86.
- *Επίτροπος*, ο τοποτηρητής, ο προεστός, ο διοικητής, βλ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος (Β), σελ. 516.
- *Καζάζης* (αραβ. Kazaz), ο μεταξάς, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 627.
- *Καζαντζής* (τουρκ. kazanci), ο κατασκευαστής καζανιών, ο λεβητοποιός, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 627 και H.C. Hony, σελ. 182.
- *Καλαϊτζής* (τουρκ. kalayci), ο φαναρτζής, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 584 και H.C. Hony, σελ. 169.
- *Κανταρτζής* (τουρκ. kantarci), ο αρμόδιος για τη ζύγιση υπάλληλος, βλ. H.C. Hony, σελ. 173· ο κατασκευαστής ή πωλητής κανταριών, ο ζυγιστής ή ο αρμόδιος για τη ζύγιση υπάλληλος, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 595.
- *Κουμερκιάρης*, ο τελώνης, ο εισπράκτορας τελωνειακών δασμών, βλ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος (Α), σελ. 1400.
- *Κουντουράς* (τουρκ. Kunduraci), ο κατασκευαστής υποδημάτων ευρωπαϊκού τύπου, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 685 και H.C. Hony, σελ. 201.
- *Λαγουμιτζής* (τουρκ. lağımcı), ο υπονομοποιός, ο λαγουμιτζής, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 701 και H.C. Hony, σελ. 207.
- *Λεφτοργός*, ο μετά λεπτότητος εργαζόμενος ειδικός τεχνίτης και κυρίως ο ξυλουργός, ο ξυλογλύπτης, βλ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιο (Β), σελ. 790.
- *Λοκαντιέρης* (ιταλ. locandiere), ο πανδοχέας, ξενοδόχος, βλ.
- *Μαρινάρος*, (ιταλ. marinajo), ο ναύτη, ναυτικός, βλ.
- *Μενζιλτζής* (τουρκ. menzil), ο ταχυδρόμος με άλογα, βλ. H.C. Hony, σελ. 224 και J.W. Redhouse, σελ. 756.
- *Μουμτζής* (τουρκ. mumcu), ο κηροποιός, ο κηροπώλης, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 797 και H.C. Hony, σελ. 236.
- *Μπιτσακτζής* (τουρκ. bicakci), ο κατασκευαστής ή ο πωλητής μαχαριών, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 170 και H.C. Hony, σελ. 41.
- *Μπογιατζής* (τουρκ. boyaci), ο βαφεύς, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 193· ο βαφεύς ενδυμάτων, υφασμάτων και ο πωλητής βαφών, βλ. Βασ. Δημητριάδης, σελ. 97.
- *Μπουρεκτζής* (τουρκ. börek), ο κατασκευαστής ή πωλητής πίττας, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 196 και H.C. Hony, σελ. 45.
- *Ντοκμετζής* (dökmeci), ο μεταλλοχύτης, ο μεταλλουργός, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 310 και H.C. Hony, σελ. 83.
- *Παιγνιδιάτορας*, ο οργανοπαίκτης, βλ. Χρ. Ρέππας, σελ. 313.
- *Παραστάτης*, ο πληρεξούσιος, βλ. Γεώργιος Δημακόπουλος, σελ. 102.
- *Σαμανιτζής*, ο κατασκευαστής βρεφικού λίκνου, γνωστού τότε ως σαμανίτσα και σαμανίτσα, βλ. Ευάγγ. Μπόγκας, τ. Α', σελ. 339.
- *Σαράτζης* (αραβ. sergac), ο σαμαράς, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 985 και H.C. Hony, σελ. 291· ο ράπτης και διακοσμητής δερμάτων, ο σελλοποιός, βλ. Χρ. Ρέππας, σελ. 308.
- *Σεΐζης* (αραβ. sa'iz), ο ιπποκόμος, βλ. Βασ. Δημητριάδης, σελ. 96.

- *Σελαχτζής*, ο κατασκευαστής των σελαχιών, της γνωστής μεγάλου πλάτους πολλαπλής χρήσεως δερμάτινης ζώνης των φουστανελλοφόρων, βλ. Χρ. Ρέππας, σελ. 310.
- *Σιμιτζής* (τουρκ. simit), ο κατασκευαστής ή πωλητής κουλουριών, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 1019 και H.C. Hony, σελ. 301.
- *Σουγιουλτζής* (τουρκ. suyuolcu), ο εργάτης υδραγωγείου, ο υδρονόμος, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 1037 και H.C. Hony, σελ. 310.
- *Σπετζέρης* (-άρης, ιταλ. Spezieria), ο φαρμακοποιός, βλ.
- *Συρμακέζης* (τουρκ. sirmakes), ο κατασκευαστής χρυσής ή ασημένιας κλωστής (υφασμάτων), βλ. J.W. Redhouse, σελ. 1014 και H.C. Hony, σελ. 304.
- *Τερζής* (τουρκ. derzi), ο ράπτης, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 287 και H.C. Hony, σελ. 344.
- *Τζαρουχάς* (φαρικι), ο κατασκευαστής ή πωλητής υποδημάτων από ακατέργαστο δέρμα, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 241 και H.C. Hony, σελ. 58.
- *Τουτουντζής* (τουρκ. tütüncü), ο καπνοπαραγωγός ή ο καπνοπώλης, βλ. J.W. Redhouse, σελ. 1193 και H.C. Hony, σελ. 356.
- *Φαύρος* (λατ. faber), ο σιδηρουργός.
- *Φροντιστής*, ο υπάλληλος που ασχολείται με τη φύλαξη πραγμάτων (κινητών)· ειδικότητα στο στρατό (αξιωματικού ή υπαξιωματικού) που ασχολείται με τη διαχείριση στρατιωτικού υλικού, βλ. *Λεξικό της κοινής ελληνικής*, σελ. 1442.
- *Χαμαμτζής*, ο ιδιοκτήτης δημόσιου λουτρού, βλ. H.C. Hony, σελ. 126 και J.W. Redhouse, σελ. 442.

Βιβλιογραφία (για την ερμηνεία των επαγγεμάτων).

Hony H. C., *A Turkish-English Dictionary*, Oxford 1967 (α' έκδ. 1947).

Redhouse J. W., *Türkçe – İngilizce Sözlük : Turkish – English Dictionary*, Istanbul 1968 (α' έκδ. 1890).

Βασίλης Δημητριάδης, *Η Θεσσαλονίκη της Παρακμής*, Ηράκλειο 1997.

Γεώργιος Δημακόπουλος, *Η διοικητική οργάνωσις κατά την Επανάστασιν 1821-1827*, Αθήναι 1966.

Κριαράς Εμμανουήλ, *Λεξικό της Μεσαιωνικής Δημόδους Γραμματείας (1100-1669)*, Θεσσαλονίκη 1968-1973.

Λεξικό της κοινής ελληνικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), Θεσσαλονίκη 1998.

Μπόγκας Ευάγγελος, *Τα γλωσσικά ιδιώματα της Ηπείρου*, τ. Α-Β, Ιωάννινα 1960.

Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος, *Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης*, Αθήναι 1895 (α' έκδ. 1852).

Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος, *Λεξικόν της καθ' ημάς Ελληνικής Διαλέκτου*, Αθήναι 1857 (α' έκδ. 1835).

Χρήστος Ρέππας, «Γενική απογραφή του πληθυσμού του Ναυπλίου κατά το 1825», *Μνημοσύνη*, τ. 9 (1982-84).

Σημείωση: οι παραπομπές από το λεξικό του Σκαρλάτου Δ. Βυζάντιου, *Λεξικόν της καθ' ημάς Ελληνικής Διαλέκτου*, Αθήναι 1857, δηλώνεται ως Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος (Α)· ενώ οι αντίστοιχες από το Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος, *Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης*, Αθήναι 1895, δηλώνεται ως Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος (Β).

Γ. Στεγαστική Ανάλυση

Πυκνότητα πληθυσμού / είδος οικήματος

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ*

Σύνολο Υπουργείων	6
Μέσος όρος ατόμων / υπουργείο	49,3
Κατώτατος αριθμός ατόμων / υπουργείο	10
Ανώτατος αριθμός ατόμων / υπουργείο	75

* Σημείωση: οι υπολογισμοί αφορούν τα πέντε Υπουργεία Πολέμου, Δικαίου, Ναυτικών, Εσωτερικών και Αστυνομίας, καθώς στο Υπουργείο της Οικονομίας δεν απογράφονται άτομα.

ΟΙΚΙΕΣ

Σύνολο Οικιών	477
Μέσος όρος ατόμων / οικία	18,97
Κατώτατος αριθμός ατόμων / οικία	1
Ανώτατος αριθμός ατόμων / οικία	125

ΚΑΛΥΒΑ

Σύνολο Καλυβών	209
Μέσος όρος / καλύβα	10,18
Κατώτατος αριθμός / ατόμων	1
Ανώτατος αριθμός / ατόμων	13

ΧΑΝΙ*

Σύνολο δωματίων	30
Μέσος όρος ατόμων / δωμάτιο	7,7

Κατώτατος αριθμός ατόμων / δωμάτιο	1
Ανώτατος αριθμός ατόμων / δωμάτιο	17

*Σημείωση: οι υπολογισμοί αφορούν τα 30 από τα δωμάτια του πανδοχείου, αφού 6 είναι κενά.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ*

Σύνολο εργαστηρίων	209
Εργαστήρια σε λειτουργία	174
Εργαστήρια κλειστά	4
<i>Αλεύρια εθνικά</i>	1
Δυσανάγνωστο	1
Δεν απογράφονται άτομα	22
<i>«κατοικούν απ' όλα εις τας οικίας των»</i>	7
Μέσος όρος ατόμων / εργαστήριο	6,77
Κατώτατος αριθμός ατόμων / εργαστήριο	1
Ανώτατος αριθμός ατόμων / εργαστήριο	30

*Σημείωση: οι υπολογισμοί του μέσου όρου, του ανώτατου και κατώτατου αριθμού ατόμων ανά εργαστήριο ουσιαστικά αφορούν το σύνολο εκατόν εβδομήντα-τεσσάρων (174) εργαστηρίων, στα οποία καταγράφεται ο ιδιοκτήτης και τα πλήρη στοιχεία του, δηλαδή το επάγγελμα, η πατρίδα, η ηλικία και τα μέλη που τον συνοδεύουν.